

Anne Cathrine Bomann

Kék

Jelenkor Kiadó, 2023

327 oldal

Mindenki máshogy küzd meg a veszteséggel. A regény három főszereplője közül a gyógyszerkutató Elisabeth kisfia halála után a munkájába temetkezik. A kényszerbetegséggel küzdő pszichológushallgató Shadi még inkább bezárkózik, amikor elhagyja őt a szerelme. Hallgatótársa, a hiperaktív Anna édesanyja elvesztése után a túlzott edzésben talál enyhülést.

Elisabeth felfedez egy gyógyszert, a Callocaint*, amely – szándéka szerint – segít azoknak az embereknek, akik elhúzódó, komplikált gyásszal küzdenek. Azonban mint minden gyógyszernek, a Callocainnak is van mellékhatása, amelyet a gyógyszerkutató csoport néhány tagja igyekszik eltitkolni illetve bagatellizálni a nagyobb elismerés és haszon reményében. A gyógyszert tesztalanyokon kipróbáló és ellenőrző egyetemi pszichológus és pszichiáter kutatók ugyanakkor kezdenek rájönni a mellékhatásra...

A könyv nem tudományos mű, nem is krimi, hanem olyan regény, amely teljesen valóság-hű problémákat feszeget: a tudományos kutatás etikai kérdéseit és a veszteség, gyász feldolgozásának lehetőségeit a 21. században. A legfontosabb felvetés: igazán betegség-e az elhúzódó, komplikált gyász? Kell-e rá gyógyszer? És ha adódik egy erre kifejlesztett gyógyszer, akkor mi a nagyobb baj: a gyászból fakadó szenvedésnek vagy a gyógyszer mellékhatásának a végigélése?

Shadi és Anna vitája az élet minden területének medikalizálását is felveti: „Shadi nyel egyet és igyekszik megtalálni a megfelelő szavakat.

- *A most gyászavarral diagnosztizáltak** közül sokan korábban is kaptak már diagnózist, csak akkor a stresszreakció vagy a depresszió alá sorolták be őket. Talán egyszerűbb a nevükön nevezni a dolgokat. Így az emberek könnyebben megkaphatják a megfelelő kezelést.*
- *Tökéletes – tárja szét Anna a karját. – Miért nem vezetjük be rögtön a hajléktalanság diagnózisát is, hogy segíthessünk az embereknek lakóhelyet találni?” (33.o.)*

A probléma azért is valós, mert a felgyorsult világban mindenre gyógyszert vagy csodaszert keresünk, hogy mielőbb eredmény legyen, mielőbb olyanok legyünk, mint amilyenek voltunk. Ha kövérek vagyunk, néhány pirula bekapásával akarunk pár hét alatt újra karcsúak lenni, ahelyett, hogy kevesebbet ennénk és többet mozognánk. Ha öregek vagyunk, fiatalító szérumra vágyunk, ahelyett, hogy aktív életet élve elfogadnánk magunkat. Ha pedig veszteség ér bennünket, akkor mihamarabb és minél problémamentesebben akarunk túllenni a gyászon – akár gyógyszereket magunkba tömve –, akkor is, ha ezzel azt kockáztatjuk, hogy egy következő veszteség esetén duplán mar majd belénk a szenvedés.

A regény mestermű. Mindvégig lebilincselően érdekes a történet és amíg a szereplőkért izgulunk, rengeteg információval leszünk gazdagabbak a tudományos kutatás és a gyászfeldolgozás természetéről. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy minden tudományos kutatás etikátlan, de elámulunk azon, milyen egyszerű manipulálni a statisztikai eredményeket és a bullying finom és kevésbé finom eszközeivel ellehetetleníteni egy egyetemi professzort, aki minderre rájön.

Talán ez a könyv is hozzájárult ahhoz – amint a szerző felhívja rá a figyelmet a könyv utószavában –, hogy hazájában, Dániában a közelmúltban megindult a párbeszéd, a társadalmi vita a gyászdiagnózis bevezetését illetően.

* A gyógyszer neve utalás Karin Boyle *Kallokain* c. tudományos fantasztikus regényére

** A komplikált gyász diagnózisa szerepel a DSM-ben is – ld. Bandini, J. (2015). *The Medicalization of Bereavement: (Ab)normal Grief in the DSM-5*, *Death Studies*, 39:6, 347-352.

Dr. Hegedűs Katalin PhD

habilitált egyetemi docens,

Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar,
Magatartástudományi Intézet
hegedus.katalin@semmelweis.hu